

ZDENĚK BLAŽEK

NĚKOLIK VZPOMÍNEK

Vzpomínám-li na své učitele, vybavují se v mysli nejvýrazněji jména dvou osobností — Josefa Suka a Vladimíra Helferta. Je tomu dnes již více než 50 let, co jsem poprvé poznal Vl. Helferta. Vidím zaplněný sál boskovické sokolovny a do setmělé místnosti znějí nadšená slova o největším tvůrci české hudby, B. Smetanovi. Přednáška je provázena diapositivy a z každé věty řečnickovy je patrný obdiv a láska k Smetanovi. Oktaván boskovického gymnázia, který měl od dětství hudbu rád a také ji prakticky provozoval, se najednou dovídá tolik nového o skladateli, jehož mnohé klavírní věci s oblibou hrával, že nevychází z údivu. Vl. Helfert ve své přednášce zvláště vyzvedl heroismus tvůrčího ducha Smetanova, vzešlý z trosek osobního života, a dovedl svými vývody každého zcela zaujmout. V knihovně boskovického gymnázia nacházím základní dílo O. Hostinského o B. Smetanovi a ještě některé jeho menší práce. Otevírají se mně nové světy. Je jubilejní rok stého výročí narození B. Smetany. Všude kolem zní jeho hudba. Brzy slyším pod Helfertovou taktovkou *Mou vlast*, uchvacuje mě svou hrou České kvarteto, naslouchám PSMU a se zájmem sleduji různé interprety komorních děl Smetanových. Poznávám i některá jeho hudebně dramatická díla. Zatoužím stát se také hudebníkem. A po maturitě, na podzim téhož roku, nesměle klepu na dveře Helfertovy pracovny na filozofické fakultě tehdejší Masarykovy univerzity. Nalézám tu laskavé přijetí. Ostýchavě se přiznávám k prvním skladebným pokusům. Předkládám je a slyším několik povzbudivých slov. Pak nastává radostné studium. Stále hlouběji vnikám do způsobu Smetanova hudebního myšlení, můj učitel mne vede, usměrňuje, radí mi a pomáhá. A za několik let jsem překvapen sdělením, že práci přijme jako disertační. Mezi námi se vytváří krásný lidský vztah, kdy se mu mohu bez obav svěřit se svými problémy a vším, co komponuji a co mě zajímá. I při svém velkém pracovním zatížení má vždy tolik času, aby si na koncertech poslechl mé první skladby. Upozorňuje mě na poezii Jiřího Wolkra; jeho básně jsem později zhudebnil ve svých prvních dvou písňových cyklech. „*Ty písňe jsou vřelé,*“ říká mně po poslechu op. 3, jehož prvním interpretem byl sólista PSMU Stanislav Tauber. „*Vaše Variace jsou šikovné,*“ komentuje opět po jejich krásném provedení Rud. Firkušným, jemuž jsem skladbu věnoval. Z klavírního tria pak oceňuje nejvíce prvou a druhou větu.

Když jsem později zásluhou prof. Helferta odešel na své první pracoviště — do brněnského rozhlasu, sledoval i nadále můj další růst. V jednom dopise mi o tom píše: „*Učitel nemá dávat jen určitou míru vědomostí. Mezi ním a jeho žáky se mají vytvořit na čistě lidském základě hlubší vztahy, jež pak trvají po celý život.*“ Myslím, že se mezi námi takové vztahy vytvořily. Byly mně vždy velikou posilou a zůstaly dodnes jednou z nejvzácnějších hodnot, které mně život dal.

Prof. Helfert dovedl imponovat každému nejen svou příkladnou pracovitostí, širokým rozhledem, ryzostí charakteru, pokrokovostí svých názorů, ale i nezlomným optimismem a nadšením pro vše, čeho se chopil a čemu věnoval své úsilí. Dovedl se však také nepokrytě přiznat k svým omylům a chybám. V boji o Smetanu stál v táboře protidvořákovském, ale přesto se později sblížil s Jos. Sukem a stali se přáteli. Několik dní před tím, než byl Suk promován čestným doktorem brněnské univerzity, přinášel jsem prof. Helfertovi od Jos. Suka, jehož posluchačem jsem tehdy na mistrovské škole skladby byl, nějaký vzkaz. Prof. Helfert se při té příležitosti rozhovořil o velikosti tvůrčího odkazu Dvořákova a přiznal, jak mnoho bylo tomuto velikému skladateli křivděno. Vzpomněl přitom i na Jos. Suka, který stál vždy za svým učitelem, avšak neváhal Helferta navštívit, když ležel těžce nemocen v podolském sanatoriu, aby ho potěšil a stiskl mu přátelsky ruku. Při vzpomínce na to byl prof. Helfert vzrušen. Vstal od svého pracovního stolu, přešel k oknům a zahleděl se mlčky do nádvoří. Slzy mu dojetím stékaly po tvářích a vůbec se za ně nestyděl.

Krásné lidské vztahy trvaly mezi námi až do sklonku Helfertova života. Dokladem toho je i dopis ze 24. 2. 1944, který mně zaslal po úmrtí mého otce. Závěr dopisu cituji: „*Myslel jsem často na Vás v době své nepřítomnosti v Brně a v době svého utrpení — tak jako jsem myslíval na všechny, s nimiž jsem se dosud v životě setkal a jichž jsem si vážil pro jejich přímé povahy a opravdové srdce. Byl jste mezi těmi, na něž vzpomínka mne sílila v těžkých chvílích, neboť jsem si uvědomoval, že ten svět není jen krutý a surový, nýbrž že má své velké hodnoty v lidské dobrotě a v lidské charakternosti a že právě tyto hodnoty jsou věčné a nezničitelné. Nesmírná, mohutná a vždy vítězná je síla svobodného tvůrčího ducha lidského!*“

A tak ani dnes nenacházím slov, jimiž bych vyjádřil svěmu nezapomenutelnému učiteli prof. Vl. Helfertovi svůj obdiv, úctu a vděčnost.¹⁾

¹⁾ Památce Vl. Helferta věnoval pisatel těchto vzpomínek svou publikaci *Dvojsměrná alterace v harmonickém myšlení* (Rovnost, Brno 1949) a vydání *Hudebně teoretického díla L. Janáčka I, II* (Supraphon, Praha 1968 a 1974).